

בסייעתא דשמיא

אמונים ונוצר

דברות קודש מאת
כ"ק רבינו אב"ד שליט"א

חודש תשרי - חלק ב'
תשפ"ז | שנה ד' | גליון קמה

יו"ל ע"י
מכון 'אמונים נצר' קאסאן

לקבלת הרב"ק
הלבל ענייני הגליץ
ביתו לפניות לפקס הב"ל
אז לפל: 058-3294976

יד"ל ע"י מבין
אמיתים נטר - קאסאן
בית שמש
♦♦♦
פקס: 02.5666.566

© כל הזכויות שמורות

תוכן העניינים

חג הסוכות

דברות קודש

רעוא דרעווין שבת חול המועד סוכות תשפ"ו

בכל דרכיך דעה' העסק בענייני גשמיות לשם שמים הנלמד מהסוכה.....ה
'והארץ נתן לבני אדם' הכונה בענייני הארציות לשם שמים + 'והוא ישר אורחותיך' כל מה שעובר
עלינו הוא בישרות ובהשגחה + 'למען ידעו דורותיכם' בסוכות נשפעת בחינת הדעת + 'וראך ושמו
בליבו' שלמות אהרן הכהן במידה זו + 'קשה עלי פרידתכם' המשכת הדבקות בהשי"ת לכל השנה

הושענא רבא

שיחות קודש

דרשת התעוררות קודם אמירת ההושענות

הושענא רבא תשפ"ו

'הושענא למענך אלקינו' צעקה ותפילה לרומם כבוד השכינה הקדושה.....יד

שמיני עצרת ושמחת תורה

דברות קודש

נעילת החג יו"ט שמיני עצרת ושמחת תורה תשפ"ו

'זדים הליצוני עד מאוד מתורתך לא נטיתי' המשכת החיזוק מחודש תשרי להתאזר בעוז
ותעצומות.....יח

'ה' מעוז חיי ממי אפחד' ע"י הבטחון בהשי"ת אין שום פחד + 'חסד ומשפט אשירה' החיזוק מדוד
המלך לזמור להשי"ת בכל מצב + 'הושענא עניה סוערה' השי"ת מושיענו מכל רודפי התורה + 'כי לא
תשכח מפי זרעו' התורה"ק היא נצחית וקיימת לעד

פקודיך נצחתי

פרטי דיני המצויים ביום טוב שחל בשבת.....כד

הזכרת יום טוב ושבת בתפילה + שיטת הפרי חדש שחזר בשניהם + שיטת החיי אדם שיצא בהזכרת
אחד מהם + שיטת המשנה ברורה שאם הזכיר של שבת לחוד ודאי יצא + מה הדין בכל זה לענין
קידוש + החילוק בין נוסח התפילה בין שבת יו"ט לשבת חוה"מ + טעה בשבת חוה"מ והתפלל תפילה
של יו"ט והזכיר בה של שבת + טעה בשבת יום טוב והתפלל תפילה של שבת והזכיר היום טוב
ביעלה ויבוא + נוסח הברכה בהדלקת הנרות יו"ט שחל להיות בשבת + יו"ט שחל בשבת וביורק רק
להדליק נר של שבת + יו"ט שחל בשבת וביורק רק להדליק נר של יו"ט + האם אפשר להדליק תיכף
עוד נר ולברך עליו + נוסח הברכה כשמברכת שוב + האם אפשר לברך אחר ההדלקה + אם נתכוין
להדליק רק לשבת או רק ליו"ט + בירך ביו"ט להדליק נר של שבת ושל יו"ט + דינים היוצאים

דברות קודש

רענא דרעוין שבת חול המועד סוכות תשפ"ו

בכל דרכיך דעהו'

העסק בענייני גשמיות לשם שמים הנלמד מהסוכה

‘והארץ נתן לבני אדם’ הכוונה בענייני הארציות לשם שמים • **‘והוא ישר אורחותיך’** כל מה שעובר עלינו הוא בישרות ובהשגחה • **‘למען ידעו דורותיכם’** בסוכות נשפעת בחינת הדעת • **‘וראך ושמח בליבו’** שלמות אהרן הכהן במידה זו • **‘קשה עלי פרידתכם’** המשכת הדבקות בהשי"ת לכל השנה

י"ש לרעת מה השייכות בין מצות נטילת לולב למצות ישיבה בסוכה שהוסמכו זה לזה בכתובים, ובפרט לפי הירוע מהאר"ז"ל (שער הכוונות דרושי מג הסוכות דרוש 6) שיש ליטול ולברך על הלולב דווקא בתוך הסוכה, וכך נהגו אחריו רבותינו תלמידי הבעש"ט זי"ע, ומה שייכות יש בין הלולב לסוכה.

ב'יהי רצון' שקודם אגידת הלולב אומרים שההדסים מכוונים כנגד האות יו"ד שבשם הוי"ה ב"ה, הלולב כנגד ה"א ראשונה, הערבות מכוונים לאות וא"ו,

בפסוקי החג נאמר (פג מ-מג) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים. וחגגתם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה חוקת עולם לדורותיכם בחודש השביעי תחוגו אותו. בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם'.

הוא מקיים בכך מצוה גדולה וחיבה של ישיבת סוכה.

בפרט לאור חידושו הנפלא של הר"ק מצאנו זי"ע (דנמי חיים לסוכות ד"ה נסוכות משצ) שגם כאשר האדם אינו נמצא בפועל בתוך הסוכה נחשב לו כאילו יושב הוא בסוכה, כיון שכלל גדול בדינו 'תשבו כעין תדורו' (סוכה נח), וכמו שבשאר ימות השנה גם כשיוצא האדם מביתו ונמצא הוא עלי אורח וכדומה, אין זה נחשב שהוא גר ברחוב, אלא שהוא בעצם גר בביתו ורק כעת נמצא באופן ארעי ברחוב העיר, כמו כן בחג הסוכות כולנו גרים בסוכה וכל יציאתנו משם היא רק בדרך ארעי, ונמצא שנחשב הדבר כאילו יושבים אנחנו בסוכה שבעת ימים.

ממילא בחג זה יש לנו התעוררות מוחשית וברורה לדרך בה עלינו לחיות בכל השנה כולה, שיש בדינו להשקיע קצת מחשבה ולהפוך את כל מעשינו ועסקנו למצוות, וכגון בענין האכילה, שעל ידי מעט מחשבה שהאדם חושב בדעתו שהוא עומד כעת לאכול כדי שיהיה לו כח וישוב הדעת לתורה ולעבודת הבורא, הופך הוא את הכל למצוה גדולה ויקרה, וכן הוא בשאר כל ענייני הגשמיים, ומופת ברור לזה רואים בחג הסוכות, בו כל מעשי האדם נחשבים למצוה גדולה.

והאתרוג הוא כנגד הה"א אחרונה שבשם הוי"ה הקדוש. ויש להבין למה האתרוג שהוא המעולה שבכל המינים ומכוון כנגד הצדיקים שיש להם טעם וריח ומלאים בתורה ומצוות (ויקרא רצ"ה ל"ג), דווקא הוא רמוז לה"א האחרונה שהיא הפחתה שבאותיות שם הוי"ה.

הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש לסוכות ליל א' ד"ה נסוכות משצ) מביא על דברי חז"ל (סוכה נב ע"ג שו"ע או"ח סי' תל"א ס"ג) שבסוכה צריך שיוכלו לראות מתוכה את הכוכבים, שתיבת כוכ"ב היא אותיות כ"ו כ"ב כנגד שם הוי"ה שעולה למספר כ"ו וכנגד כ"ב האותיות, עי"ש מה שכתב בזה לדרכו בקודש, ויש לומר בזה עוד רמז.

חז"ל (סוכה נח) אומרים 'כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל בסוכה', כי בחג הסוכות אדם עושה דירתו דירת ארעי וסוכתו דירת קבע. ויש לבאר הענין בזה, שהנה בחג הסוכות זמן שמחתנו מצינו ענין נפלא שאינו בכל השנה כולה, שבשבעת ימים אלו של חג הסוכות כל מה שהאדם עושה בסוכה הרי הוא מקיים בכך מצוה של ישיבה בסוכה, לא מיבעיא כשהוא לומד או מתפלל בסוכתו, אלא אף כשהוא אוכל ושותה ישן או מטייל בסוכה,

לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתעלה, ברכתיב בכל דרכיך דעהו (משלי ג ו) ואמרו חכמים ז"ל (אצט פ"ג מ"ג) ויהיו כל מעשיך לשם שמים, וכן סדר ה"ר יונה הענין בפרקי אבות (סג) ויהיו כל מעשיך לשם שמים, אפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו'.

ומסיים הטור: 'כללו של דבר חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול את כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיבא לידי עבודת הבורא יתעלה יעשהו ואם לאו לא יעשנו, ומי שמדות הללו מצויות בו נמצא עובד את בוראו כל ימיו אפילו בשעת שבתו וקומו והילוכו ובשעת משאו ומתנו, ואפילו באכילתו ושתיתו ואפילו בתשמישו ובכל צרכיו', עכ"ל. ומקור הדבר הוא בדברי הגמרא (נדרים סג.) 'דרש בר קפרא איזו היא פרישה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך (משלי ג ו)'.
אכן בחג הסוכות הדבר עולה יותר בנקל, שכן אף בלא שום מחשבה מקיים האדם מצוה באכילתו או בשינתו בסוכה, אמנם בכל ימות השנה הדבר תלוי ועומד בתוספת מחשבה קטנה, וכדברי הרה"ק מקאזניץ זי"ע (עצמם יטלל

הרה"ק מפיאסעצנע זי"ע ה"ד (נשפרו דרך המלך פרשת מקץ דף סג) מוסיף ומבאר שענין זה הוא התיקון לפגם הגדול שהיה ביום ראש השנה בחטא אדם הראשון, שמובא בחז"ל (זוהר חדש יח) שהקדוש ברוך הוא ציווה לאדם 'מכל עץ הגן אכול תאכל' (נדרים ג טז), ולא היה זה רק הצעה ורשות בעלמא כי אם מצוה גמורה וחיוב, ומצד שני מעין הדעת נצטווה בפירוש (סג) שלא לאכול, אמנם הנחש הקדמוני שורש הרע בא ופיתה את אדם הראשון שאין הדבר כן אלא 'מכל עץ הגן תאכל' והיינו שהרשות בידו לאכול מכל העצים או שלא לאכול כלום, והכל רק רשות בלי מצוה או עבירה, ובוה בא הנחש לקעקע את האמת הברורה שאין בעולם כלל דברי רשות, אלא הכל הוא מצוה או עבירה, כהגדרת החובות הלבבות (שער עצמם האלקים פ"ד). ולתקן חטא זה מתחזקים אנו בחג הסוכות להבין ולדעת, שיש ביד היהודי ומוטל עליו להפוך את כל מעשיו ואף הגשמיים שבהם למצוות ולקיום רצון הבורא, ולא כפיתוי השמן שהכל הוא רק דברי רשות בעלמא.

'והארץ נתן לבני אדם'

הכוונה בענייני הארציות לשם שמים

יסודם של דברים מבואר באריכות בדברי הטור והשלחן ערוך בסימן רל"א שבאורח חיים, וזה לשון הטור שם: 'בכל מה שיהנה בעולם הזה

ובך כותב התניא (אגרת הקודש סימן ט) שכאשר יוצא האדם לעבודתו לא יצא כמו הגוי שאינו חושב כלום מעבר לכסף שהוא כעת עושה, אלא יכוון שרוצה לעשות השתדלות לפרנסתו כדי שיהיה לו ממון לשלם שכר לימוד ולהוצאת שבת ויום טוב ולקיום נפשו ונפש בני ביתו לקיום התורה, ובזה רומם והגביה את הכל.

דברים אלו הם יסודות של כל איש ישראל, ובזה ניכר חילוקן והבדלתן מהגוי ששקוע רק בגשמיות ובארציות. ויש לומר שלכן נכתבה הלכה זו דוקא בסימן רל"א, שכן תיבת 'ישראל' היא אותיות 'יש רל"א', שלכל איש ישראל יש את הכח לקיים את המבואר בסימן רל"א. באשר ידוע כי הסימנים המצויינים בשלחן ערוך יש בהם רמזים וכוונות, וכגון הלכות שופר הם בסימן תקפ"ו שהוא גימטריא 'שופר', וב"ק מורי חמי ומרן אדמו"ר הגה"ק מתולדות אהרן זי"ע אמר פעם שהלכות שילוח הקן הם דייקא בסימן רצ"ב שבבירה דעה, לרמזו על לישנא דקרא (דגמס כג ו) 'והאם רובצת על האפרוחים'.

לכן יש להתעורר בראות גודל הזכיה שיש בידינו, שבמקום להשאיר את המעשה הגשמי בגשמיותו שיהיה הכל וריק וכעבור כמה רגעים לא נשאר ממנו זכר, יכולים אנו במאמץ קטן ובהשקעת רגע של התבוננות ומחשבה, להפוך את

פרשת שלח ד"ה דצר אל צני ישראל שםביא בשם הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהאופן לעלות את הניצוצות הקדושים ולהעלות את כל האכילה, היא על ידי שהאדם יעצור לרגע ויחשוב, שהלא בוודאי אם רצון הבורא היה שהוא יוכל להתקיים בלא אכילה היה כן הדבר, ונמצא שהוא כעת אוכל כי כן גזרה חכמתו ית"ש שהאדם יצטרך לאכול מספר פעמים ביום כדי להחזיק את חיות גופו.

במחשבה זו גופא שכבר הכנים את השי"ת לתמונה, מיד הוא העלה בזה את כל האכילה. ובזה מפרש הרה"ק מקאזניץ את מאמר הכתוב (גמדג טו יח) 'בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה', שכאשר האדם נגיש ובא אל דברי הארציות, יחזור ויזכור שרק ה' מביא אותו לשם ובדבריו הוצרך הוא לאכול כעת. ונמצא שבמחשבה קלה ופשוטה זו כבר זוכה האדם להגביה ולרומם את כל אכילתו, והופך אותה מדבר גשמי לדבר רוחני ולמצוה רבה.

זהו כח מופלא שיש ביד בשר ודם, שיכול הוא להפוך דבר גשמי ופשוט למצוה, ואם אצל אברהם אבינו היה הנס שהחול והעפר שזרק נהפכו לחיצים ולחרבות, כאן יש נס גדול הרבה יותר, שמהעפר והגשמיות עושה האדם יהלומים ואור אין סוף של מצוה, והכל על ידי משהו של מחשבה וכוונה שהאדם מכנים בפעולתו.

עשה הכל כראוי ומתוך ביטול גמור לרצון הבורא, הרי שהוא אכן הביא את היום הזה לתיקונו השלם כפי התכנית האלקית שנגזרה עליו כבר בראשית הבריאה.

כפי המסופר על הנה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל, שפעם ראה אותו תלמידו כשהוא עומד בחצר ביתו ללא מלבוש עליון ועסוק בפתחת הביוב שנחסם ועלה על גדותיו, ולפליאת התלמיד שאין זה לכבוד הרב, נענה ואמר שהוא כעת עושה בדיוק את מה שעשה הכהן הגדול בקודש הקדשים ביום הכיפורים, כי שניהם עושים את מה שרצון הבורא מאיתם לעשות, מהכהן הגדול רצה ה' שיעשה את העבודה הקדושה לפני ולפנים, ואילו ממנו רוצה השי"ת כעת שיעסוק לפתוח את סתימת הביוב... ובמעשה זה הפך את הביוב לקמורת לפני ולפנים כביכול, וזוהי אמת לאמיתה.

אם כן על ידי שהאדם מחדיר בנפשו ובמוחו שכל דרכיו הם מהשי"ת ומקיים בעצמו את הכתוב 'בכל דרכיך דעהו', ומכנים את השי"ת לכל דרכיו, בזה נמצא שהשי"ת מקיים כנגדו את ההמשך של 'והוא יישר אורחותיך', שכל הימים והדרכים והעסקים שלו יהיו ישרים ולא יחשוב שהם הפוכים, שהרי הוא זוכר ויודע שכך בדיוק היה אמור להיות יום זה, וכך

זה לאור נצחי של קיום רצון ה' ולמצוה רבה ונשגבה, שאין בידנו כלל להשיג מה פירושה של מצוה אחת, וצער גדול הוא לאבד מרגלית יקרה כזו.

'והוא יישר אורחותיך'

כל מה שעובר עלינו הוא בישרות ובהשגחה

עוד נכלל בזה את המשך הפסוק של 'והוא יישר אורחותיך', והוא מה שכבר דיברנו הרבה פעמים באריכות, שמצוי אצל האדם שהוא מתעורר בבוקרו של יום וגומר בדעתו כי היום יעשה כך וכך ויעסוק במצוה זו ובלימוד כך וכך דפי גמרא ושלחן ערוך, וכדומה. אמנם כעבור זמן מה הקדוש ברוך הוא מסובב שהוא מוכרח לעסוק בעניינים אחרים שכלל לא תכנן לעסוק בהם, אם זה ללכת עם בנו לרופא ל"ע או לתקן את מכונת הכביסה שנשברה... וכדומה בשאר עניינים הנראים לו כפתותים ושפלים, ובסופו של יום הוא מתבונן וחושב לעצמו שהיה לו יום 'הפוך' ויום משונה, שכלום לא היה כפי התכנון שלו.

אמנם האמת היא שמה שהפוך הוא האדם בעצמו ולא היום... שהרי מי עשה את כל זה, הלא רק השי"ת בעצמו החליט וגזר שהוא יצטרך לעסוק היום בעניינים אלו, ואם כן בוודאי שזה מה שהוא היה אכן אמור לעשות היום, ואם הוא

כבר נגזר לפני יותר מחמשת אלפים ושבע מאות שנה בבריאת העולם.

במה מאושר הוא הזוכה לחיות עם אמת זו, שאינו בא לידי כעס ודאגות ועצבות כשיש דברים שאינם מתנהלים כפי תכנונו שלו, והוא מיד מבטל את רצונו שלו לרצון הבורא, וזוכר שהוא כעת ככהן גדול המשרת לפני ולפנים, ונשאר רגוע ושמח בכל מקרה שמגיע אליו. וכמבואר בדברי הרשב"א (בתשובה ס"א סי' קלא) שהביא הבית יוסף (או"ח סימן ד ד"ה ומשמע מדברי הרא"ש) שלכן נוטלים ידיים בבוקר קודם תחילת עבודת הבורא של היום החדש, שכן כל יהודי הוא ככהן הנוטל ידיים בתחילת עבודתו במקדש. וכמה שמחה יש לאדם בזוכרו שהוא כעת ממש ככהן הגדול לפני ולפנים שעושה נחת רוח ליוצרו, שהרי היינו משלמים כל הון דעלמא לזכות להיכנס לקודש הקדשים ולהקטיר קטורת ביום הקדוש לפני ולפנים.

'למען ידעו דורותיכם'

בסוכות נשפעת בחינת הדעת

את החיזוק לכל זה נוטלים אנו מחג הסוכות, שבחג הזה מתחזקים אנו להבין ולזכור שכל מעשינו יכולים להפוך למצוות, וחיים עם השי"ת כ"ד שעות ביממה, ועושים את הבית המפואר שעלה כמה מליוני שקלים לדירת עראי ולמפל

שבטפלים, ואילו את הסוכה שהיא המקום בו מקיימים אנו כל כך הרבה מצוות עושים לדירת קבע ולעיקר המגורים. ושוב יש לנו את הכח לכל השנה להכניס גם בבית פנימה את השי"ת ולחיות עם קיום רצון ה' בכל פרט ופרט מכל מעשינו בכל היום כולו, ולכן החג הזה הוא 'זמן שמחתנו' כי מה שמחה יש יותר מזה, שביכולתו לקיים מצוות רבות בכל מעשה שלנו במשך כל היום.

כל זה נשפע בחג הסוכות, וכלי"שנא דקרא (ויקרא כג מג) 'למען ידעו דורותיכם', שנשפע בחינת 'בכל דרכיך דעהו' לעשות הכל לשם שמים ובכוונה נכונה ונעלה. וזה נותן לנו את השמחה השלמה והאמיתית של 'זמן שמחתנו' לראות את רוב אושרנו וגודל מעלתנו, שאנו הופכים במחשבה קטנה את הגשם לרוח ועושים מכל העוה"ז עטרה לחי העולמים כביכול. וגדלה מאוד חשיבות עבודה זאת שהאדם הופך גשמיות לרוחניות, ובהפלגת החתם סופר (חתם סופר עה"ת פרשת האזינו ד"ה צהמל עליון גוים) על הפסוק ונשקרא ביום שמיני עצרת הבעל"ש בפרשת וזאת הברכה (דברים לג ז) 'בכור שורו הדר לך', שעל ידי כוונה נכונה יכול האדם להפוך בזית בשר שזר לבחינת אתרוג פרי עץ הדר, בכך שהוא אוכלו לשם מצוה ולשם שמים.

לך', ומשלים בזה את רצון ה' ומתקן את
בחינת המלכות דלית ליה מגרמיה כלום.

'זראך ושמה בליבו'

שלמות אהרן הכהן במידה זו

עבודה קדושה זו מצינו וראינו אצל
אברהם אבינו עליו השלום,
כפי שקראנו ביום ראש השנה את הפסוק
(נלאשם נא לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא
שם בשם ה' אל עולם', ודרשו חז"ל (סוטה י):
שהיה מאכיל ומשקה את העוברים ושבים,
ובזה פרסם את אלקותו ית"ש בעולם
ולמדם להכיר שהכל מאת ה', ונמצא
שרוב עסקן של ראש האומה אברהם
אבינו היה בענייני מאכל ומשתה, ועשה
בזה עבודה נשגבה של קידוש ה' בעולם.
ולכן מצינו שהשי"ת הוסיף לו את האות
הה"א בשמו וקרא שמו אברהם (נלאשם ז'
ס), כי האות ה"א רומזת לעולם הזה וכנ"ל,
ואברהם השכיל להעלות אותה לשורשו
ולתקן את בחינת מידת המלכות הרמוזה
בה"א אחרונה, על ידי שעשה מהכל
התגלות מלכות שמים.

היום הוא אושפיזא דאהרן כהנא קדישא,
שזכותו זכו ישראל למתנה של ענני
הכבוד (מעמס ט) שהסוכה שאנו יושבים בה
היא זכר לענני הכבוד (זוה"ק פרשת אמור קג),
והנה אצל אהרן הכהן נאמר (שמות ד יד)
'זראך ושמה בליבו', והיינו שאף שאהרן

זה נרמז בארבעת המינים, שהערבה
שהיא מלשון עריבות ומתיקות,
ורומזת אל הפחות שמחפש את העריבות
ואת התענוג בעולם הזה ואינו משכיל
להעלות הכל אל הקדושה, עבודה זו אין
בה טעם וריח כי אין נחת רוח מעבודה
כזאת, אמנם הצדיק שנרמז באתרוג,
שיש בו טעם וריח כי הוא מעלה את כל
פעולותיו הגשמיות לשם שמים ואינו מחפש
את הטעם הגשמי שבהם, הוא המרכבה
לה"א אחרונה שהיא מידת מלכות דלית
ליה מגרמיה כלום (זוה"ק פרשת וזעזע קפג), כי
אין לו כלום לעצמו ואת הכל הוא מעלה
להשי"ת ולקיום מצוותיו.

לבן אמר הכתוב בפרשת האזינו וישקראנו
בשבת האחרונה (דברים לז יג) 'ה' ברך
ינתנו ואין עמו אל נכר', תיבת ברך היא
ראשי תיבות 'בכל דרכיך דעה', ומורה
הכתוב שהצדיק החי עם 'בכל דרכיך דעה',
אין עמו עוד חשבונות גשמיים בעשיותיו,
אלא את הכל הוא עושה רק לשם שמים.
ולכן שירת האזינו רמוזה בתיבות 'הזיו
לך' (ר"ה נא), להורות שהזוכה לחיות כך
מעלה את בחינת הה"א שרומזת לעולם
הזה שנברא בה"א (מנחות נט), והוא משכיל
להפוך את בחינת העוה"ז ולעשות ממנה
זיו והדר לבורא ית"ש, ומתקן את בחינת
הה"א אחרונה ועושה ממנה זיו להשי"ת
כנרמז בתיבות 'הזיו לך' והיינו 'ה"א - זיו

בו אנו כביכול ביחודא שלים ויושבים עם המלך בלחודוהי (זו"ק פשט נמ סד), כי אנו ממשיכים את הכח לחיות עם השי"ת בכל סדר היום שלנו. וזה נרמז בדברי חז"ל (רש"י נמדנז נט לג-לד ומקורו נגמ' סוכה נה) שביום זה אומר השי"ת 'קשה עלי פרידתכם, עשו לי סעודה קטנה', ורומז לפרשה קטנה של 'בכל דרכיך דעהו', שעל ידה נעלה אף את כל הסעודות והאכילות והגשמיות לעבודת ה', וכך נחיה בכל השנה עם הבורא ית"ש. וכפי שאכן אנו אומרים קודם ההקפות 'לא נתפרש מינך ולא תפרוש מינך ארון הבל' (פיטו 'אדון הכל' לנעל המדעים), כי זוהי כל תשוקתנו ותפצנו ביום הקדוש הזה.

לבך באותו יום הוא גם יום 'שמחת תורה' בארץ הקודש, כי את העבודה הזו להכניס את השי"ת בכל העניינים הגשמיים אפשר לעשות רק על ידי התורה, לחיות על פי התורה בכל דבר. וזה הרמז בדברי הרה"ק מראפשיץ הנ"ל שתיבת 'כוכב' הנראה בסוכה הוא נוטריקון כ"ו כ"ב, שכן אנו ממשיכים מחג זה את הכח להכניס את שם הוי"ה מספר כ"ו לכל דרכינו, וזאת בכח כ"ב אותיות התורה כנ"ל. ובפרט לאור דברי המור הנ"ל שהכוונה הנעלה היא שהאדם אוכל וישן כדי שיהיה לו כח ללמוד את התורה ולקיים את מצוותיה.

דבר זה פועל המתקה גדולה למעלה, וכשהשמן מתחיל ביום הראשון

הכהן כבר התנבא לישראל במצרים עוד קודם שמושה רבינו התמנה להיות הנביא הגואל וכמו שהביא רש"י (שם פסוק י ד"ה גס מתמול וגו'), מכל מקום אמר השי"ת למושה כי בעת כשישמע אהרן שמושה נבחר לנביא לא יהיה לו שום קנאה וצער אפילו בליבו וכל שכן על פניו, אלא ישמח עם משה ויקבלו בשלום ובשמחה, וזהו מופת גדול שזכה אהרן לעקור מליבו כל משהו של מחשבה עצמית ורצונות והנאות מצד הגשמיות, וזיכך את ליבו שיהיה נקי וישר וזכך בלא רבב.

לבן זכה אהרן הכהן בשכר זה לחושן על ליבו כמאמר חז"ל (שם קלט), כי חש"ן אותיות נח"ש, כי הוא ההיפך של הנחש וכח הרע שכל עסקו ורצונו הוא ההנאה מהעולם הזה ועוסק בכל דבר לשם הגשמיות שבו בלי שום עליה וכוונה רוחנית, ולכן חג הסוכות מכון לאהרן הכהן שעל ידו זכינו לענני הכבוד, שבו רואים נקודה זו שהכל נהפך למצוות ואין שום רצון עצמי והנאה גשמית אשר זהו עניינו של החג הזה כנ"ל.

'קשה עלי פרידתכם'

המשכת הדבקות בהשי"ת לכל השנה

חיזוק זה נוטלים אנו מחג סוכות לכל השנה, ולכן תיכף בסיום חג זה נכנסים אנו ליום שמיני עצרת הקדוש,

קראנו היום את ההפטרה של מלחמת גוג ומגוג שרומזת לנאולה העתידה, ובימים אלו אנחנו מרבים מאוד בתפילות ובתחנונים לזכות כבר לישועה הגדולה, באמירת ההושענות ובתפילת המוספין ועוד, ובוודאי שכל התפילות פועלות למעלה ואינם חוזרות ריקם, וכן כל הנענועים פועלים המתקות גדולות ומשברים את כל כחות הקליפה. ויעזור השי"ת שאכן נזכה כבר לביטול כל כח הרע, ומתוך שפע רב בכל העניינים, חיי בני ומוזני רוויחי, נזכה לנאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

לחשבון עוונות לחפש את עוונות בני ישראל, הוא נזכה לראות שהם מקיימים מצוות בכל רגע מהיום על ידי ישיבתם בסוכה, והוא מתבלבל לגמרי וסותם את פיו. ובפרט בראותו את הסכומים הגדולים שבני ישראל משלמים ומוציאים בחביבותם למצות ארבעה מינים, שהם מעלים בזה את כל העולם הזה והממון לצורך גבוה ולמצוות, בזה נסתתמו כל מענותיו ואין מענה בפיו, ובני ישראל יוצאים זכאים בדין.

שיחות קודש

דרשת התעוררות קודם אמירת ההושענות

הושענא ונא תשפ"ז

'הושענא למענך אלקינו'

צעקה ותפילה לרומם כבוד השכינה הקדושה

אמרן חז"ל במשנה (שקלס פ"ה מ"ה) 'מי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב', ופירשו **צדיקים** (עי' ייטב פנים להושענא רבה ד"ה וילא ילחק בשם המפרשים) שהכוונה ליום הגדול של הושענא רבא שאנו עומדים בו, כי הנה בראש השנה יכתובין וביום צום כיפור יחתמו, ובהושענא רבא יש בו חתימה נוספת שיהא חותם בתוך חותם (שעה"כ דרושי חג הסוכות דרוש ו'), ומי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב שהוא יום הערבה ממנהג נביאים, ושתי פעמים תיבת 'חותם' עולה כמנין שם מ"ב היוצא מראשי תיבות 'שועתנו קבל ושמע צעקתינו יודע תעלומות' שהוא שם שקוצי"ת, שהוא בגימטריא ב' פעמים חותם, לרמז כי ביום זה שבו יש את החותם השני מתכנסים בני ישראל בבתי כנסיות וצועקים ומשוועים להשי"ת הרבה פעמים 'הושענא נא הושענא נא'.

אבותינו הקדושים נהגו להזכיר ביום הושענא רבא את דברי השל"ה הקדוש (מסכת סוכה תורה אור אות ע), שמבאר את דברי הגמרא (ר"ה יט.) שאמרו על הפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' (ישעיה נה ו) שהזמן בו השי"ת הוא מצוי וקרוב הוא 'אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים', ומקשה השל"ה הק' שהרי בין ראש השנה ליום הכיפורים אין עשרה ימים אלא רק שבעה ימים. ומבאר שכוונת הגמרא לעשרה הימים שבין יום הקדוש להושענא רבא, כיון שגם יום כיפור מכונה בכתוב (יחזקאל מ ה) בשם 'בראש השנה בעשור לחודש', ויום

הושענא רבא גם הוא בחינת יום הקדוש, כי גם בו יש סליחה וכפרה, וביום זה ניתן לנו עוד הזדמנות ואפשרות לתקן מעשינו ולהתחנך שייטיב לנו החתימה.

זק"ה"ק הבני שלשים זי"ע (בהקדמה ד"ה מה שמראה) מבאר את דברי השל"ה הק' למה נצרכו שתי מיני העשרת ימי תשובה, כי בכחות הרע יש שתי מיני קליפות, אחת הנקראת מחל"ת שהיא המביאה את האדם להוללות ושחוק וקלות ראש, והשנית היא הנקראת לילי"ת שהיא המביאה את האדם לעצבות ומרה שחורה בזמן שצריך להיות בשמחה כאשר מקיים מצוות ומעשים טובים. ולזה בעשרת ימי תשובה הראשונים מראש השנה עד יום הכיפורים עסקנו בתשובה בבכיה בדמעות ובתענית כדי להכניע את קליפת לילי"ת שהביאה את האדם להיות בעצבות שלא בזמנו, וכימים אלו של זמן שמחתנו ששמחנו עם מצוות השי"ת בישיבה בסוכה ונטילת ד' מינים יש לנו עשרת ימי תשובה להכניע את קליפת מחל"ת שהביאה את האדם לשמחה בדברי הבל.

מזורי ורבותי!! בוודאי צריך האדם להיות בשמחה על שזכה להיות מהעם הנבחר ולהיות עובד ה' ולקיים מצוות ה', אבל כאשר עומדים אנו ביום זה כאשר כלל ישראל נמצא במצב של עת צרה וצוקה נוראה עד למאוד, כי אם לפני שנתיים (בשנת תשפ"ד) חשבנו שכלו כל הקיצין בעת אשר דם ישראל נשפך כמים בשחיטות ורציחות משונות ונוראות, אבל בעת הזאת שהמצב הוא שאחינו מבני ישראל הם יושבי חושך וצלמוות בבית האסורים רק מחמת חפצם לעשות רצון ה' זוהי צרה גדולה ועמוקה הרבה יותר, היאך יתכן כזאת שכחות הרע יהיה להם שליטה על נשמות בני ישראל, דער עולם איז פארשלאפן ואין עומדים על עומק הצרה הנוראה אז מ'רייסט שטיקער פון אידישע קינדער, ואין אנו יודעים מה עוד עומד לפתחנו ומה עוד הם זוממים לגזור עלינו.

יום גדול ונשגב זה נקרא יום הערבה, ואיתא בזוהר הקדוש (ח"א כה) שיש חמישה מיני כחות של ערב רב שראשי תיבות שלהם הוא נג"ע ר"ע, והם נפילים גיבורים עמלקים רפאים ענקים, וכאן עומדים ושולטים תרבות אנשים חטאים של ערב רב, וצדיקים מראשית כזאת אמרו וגילו ברוח קדשם שכך יהיה, ואכן עבר זמן רב של כשבעים וחמש שנה עד שנתקיימה נבואתם, אבל כעת הגענו למצב הנורא הזה, היאך יתכן מצב כזה שיהודי ישב אסור באזיקים בבית הכלא רק מפני שהוא רוצה לצעוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' ולהשאר נאמן לה' ולתורתו?!

יש לומר שלכן ביום הזה אנו לוקחים את החמש ערבות, שהערבות הוא מרמז על הערב רב, ומכים בהם על הארץ לבטל את חמש כחותיהם של כחות הרע ולעשותם כעפרא דארעא שיתבטלו מכל וכל. הגזירה היא נוראה עד למאור, ואנו מתחננים וצועקים: אבינו מלכנו קרע רוע גזר דיננו!! והכל תלוי בנו, אבינו שבשמים משקיף ומביט עלינו לראות כמה אנו מוכנים להקריב למען כבוד שמו הגדול, כי החילול השם המתחולל כעת בראש כל חוצות הוא איום ונורא!!

היום האושפיזא של דוד המלך ע"ה, והוא אומר בספר תהלותיו (מזמור מד) 'הלא אלקים יחקור זאת כי הוא יודע תעלומות לב', היינו שהשי"ת מביט עלינו ובוחר כליות ולב לראות כמה איכפת לנו מכבודו המושפל כל כך, ואנחנו אומרים וזועקים לפניו 'עזרה למה תישן הקיצה אל תזנח לנצח', רבש"ע אל תעזבנו ואל תטשנו, 'למה פניך תסתיר תשכח עניינו ולחצנו', הרי אנחנו שרויים כבר אלפיים שנה בגלות ו'שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו'.

זוהי עבודתנו ביום הזה לזעוק ולהריע לאוקמא שכינתא מעפרא, ובעת נטילת הערבות יש לנו את ההזדמנות להתחנן הושענא למענך אלקינו הושענא נא, ולהכניע ולבטל את חמש כחות הקליפות הג"ל לבל ישלטו על נשמות בני ישראל.

בהפטרות שבת הגדול אנו אומרים את דברי הנביא מלאכי (ג ד) 'וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים', כבר הגיע העת שיהיה ערב ומתוק לבני ישראל 'כימי עולם וכשנים קדמוניות', והנביא מלאכי אומר שבבוא העת יגלה לעין כל מי היה חשוב לפני השי"ת.

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי ליקוטים חדשים ג"ך ד"ה היסגדן) מבאר את הפסוק (מלאכי ג ד) 'היחברך כסא הוות יוצר עמל עלי חק', כי צריך האדם שיכאב לבו ויקרע בשרו תמיד בכל עת ובכל רגע על אשר בעוונותינו הרבים עדיין אין הכיסא שלם ואין השם שלם, ועד מתי יהיה זאת לנו אם לא עכשיו עד אימת, וירגיש בליבו על זה צער ומכאוב כמו מחבורות ופצעים, ובכל רגע ורגע מימי חייו יראה לתקן ולהשלים כל מה דאפשר עד כמה שידו מגעת, כל אחד לפי מדרגתו ובחינתו בתורה ומצוות ומעשים טובים. וזה הפירוש 'היחברך' האם יש לך חבורות ומכאובות מזה אשר 'כסא הוות' היינו שהכיסא שבורה כביכול בעוונותינו הרבים!?

על כן דארפן מיר זיך נעמען און שרייען מיט אלע כוחות!! ולכל אחד מבני ישראל זאל וויי טוהן היאך יתכן שאחינו מבני ישראל נרדפים ונדכאים תחת שיעבוד הערב רב?? ואין אתנו יודע מי יהיה הבא בתור ה' ישמרנו ויצילנו. ואין לנו שום כח רק להישען אל אבינו שבשמים ולבקש מלפניו על עמו עורה למה תישן, כי כביכול כביכול נראים פני הדברים שהשי"ת ישן כאיש נרדם כגיבור לא יוכל להושיע, ואנחנו מתחננים לפניו 'הקיצה אל תזנח לנצח', למה נראה שיש הסתרת פנים ושכחת מאתנו, הרי אין לנו מפגיע בעדנו ואין לנו על מי להישען כי אם עליך לבד בטחנו!!

יעזור ה' שיהיה לכולנו א גוט קויטל וחתומה טובה, ויושפע בכל בתי בני ישראל ביום הערבה עריבות ומתיקות, לגדל את הצאצאים בדרך התורה ולרוות עהרליכע אידישע נחת בלי מחלות ח"ו, אלא כולם יהיו בריאים בבני חיי ומזוני רוויחי ולהיות דבוקים בתוה"ק, ויבטל כל הקליפה של הערב רב אכ"ר. **הבה** נעמוד כעת לשאוג ולזעוק בקול גדול ובאמת: 'הושענא למענך אלקינו הושענא'.

דברות קודש

נעילת החג יו"ט שמיני עצרת ושמחת תורה תשפ"ז

זדים הליצוני עד מאוד מתורתך לא נטיתי

המשכת החיזוק מחודש תשרי להתאזר בעוז ותעצומות

ה' מעוז חיי ממי אפחד' ע"י הבטחון בהשי"ת אין שום פחד + 'חסד ומשפט אשירה' החיזוק מדוד המלך לזמר להשי"ת בכל מצב + 'הושענא עניה סוערה' השי"ת מושיענו מכל רודפי התורה + 'כי לא תשכח מפי זרעו' התורה היא נצחית וקיימת לעד

ולפחד משום דבר שבועולס, מחמת כי ה' מעוז חיי. ואומר לנו דוד המלך מאלו דברים אין לירא 'בקרוב עלי מרעים לאכול את בשרי', האויבים והשונאים זוממים לכלות אותי עד כדי שחפצים לאכול את בשרי, 'צרי ואויבי לי' האויבים עשו לי מצבים של צר ודוחק, אבל 'המה בשלו ונפלו' סוף דבר האויבים והשונאים יכשלו ברגלם ויפלו על פניהם במפלה גדולה, 'אם תחנה עלי מחנה' אפילו אם יבואו האויבים ויצאו כנגדי במלחמה עם צבא גדול של חיילים ולוחמים, עם כל זאת 'לא יירא לבי',

ה' מעוז חיי ממי אפחד'

ע"י הבטחון בהשי"ת אין שום פחד

עומדים אנו בנעילת הימים הנעלים שעברו עלינו והתפילות

המרוכזות שהתפללנו בחודש תשרי, ובמשך כל חודשי אלול ותשרי עד היום אמרנו את דברי דוד המלך בתהלים (מזמור מ) לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד, 'ה' אורי' השי"ת מאיר לי בכל מיני מצבי החשכות וההסתר, 'וישעי' השי"ת עומד לי לישועה ולעזרה בכל מצב, 'ממי אירא' דוד המלך אומר לנו שאין לירא

אמנם אנחנו מתחזקים בדבריו של דוד המלך, שבמשך ימי חייו עברו עליו תלאות ורדיפות, ובמשך שמונה ועשרים שנה עד שנעשה למלך היה מבוזה ונדחה ממשפחתו ובית אביו כי התביישו עמו ואמרו עליו שהוא ממזר (לוקט הממלי על מהלך קים מ), ובזכות זה קיבלנו מתנה טובה את ספר התהלים, ובכל עת צרה חיבר מזמור להשי"ת. וכאשר אומרים את מזמורי התהלים של דוד המלך בהתעוררות הלב והשתפכות הנפש מקבלים כחות הנפש מדוד המלך, וכמו שאמר דוד (מהלך קט ד) 'ואני תפילה', ועל ידי התפילות והחזיונים בכל מצב עלה ונתעלה למעלות רמות עד שהגיע למדרגה הנעלית ביותר להיות מלך על ישראל ורגל רביעי במרכבה העליונה.

'חסד ומשפט אשירה'

החזיון מדוד המלך לזמר להשי"ת בכל מצב

הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר במאמר חז"ל (סנהדרין כג) שנבוכדנצר הרשע התחיל לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא, ואלמלא בא מלאך וסטר על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. ופירש רש"י (ד"ה קט) שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, ואילו אמרן הקדוש ברוך הוא היה נוטה אחריו יותר מאחרי השירות שעשה דוד. ולכאורה אם אכן היה נבוכדנצר רוצה לומר שירות ותשבחות להשי"ת באופן נאה כזה, אם כן

דוד המלך לא פחד משום דבר, כי אפילו 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח'.

הרבה צריך לחזור ולהתחזק עם דברי דוד המלך אלו, שהמה דברי חזון בל מעמד ומצב שיבוא על האדם, לדעת שאין שום דבר ואין שום אדם בעולם שיכול להרע או להיטיב, וכמו שאמרנו בהלל (מהלך קים ו-ה) 'ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, ה' לי בעוזי ואני אראה בשונאי', מתוך אמונה שלמה שהבורא ית"ש הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ואומר דוד המלך שאם נחיה עם אמונה זו אזי אפילו אם יהיה מצב של 'כל גוים סבבוני' אף על פי כן כאשר יודעים שהולכים 'בשם ה' אזי 'כי אמילם', 'סבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם' וגו'.

התחלנו את חודש תשרי עם התפילות על 'יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה', דיבורים אלו הפיחו רוח חיים בליבות עם בני ישראל, ובמשך רוב ימי חודש תשרי זכינו לחסות בצילא דמהימנותא בבית המדרש בתפילות ותחנונים לפני שומע תפילה, וכעת הגיע הזמן לחזור לימות החול שבהם יצא אדם לפעלו ולעבודתו, ואין אתנו יודע מה יהיה איתנו ומה עומד להיות במשך השנה הבעל"ט.

איזה מכה וצרה שהוא בבחינת סמרו על פיו, והבה נראה עתה כאשר אינך יושב בשלוח, בזמן שיש לך איזה צער ובלבול המטריד אותך ממנוחתך ומשלוותך, האם גם במצב כזה אתה מסדר זמירות ותשבחות להקדוש ברוך הוא, ומיד נודע ונתברר ההבדל העצום בין מעלת דוד המלך לבין שיריו של נבוכדנצר הרשע, שלא נאמרו אלא בזמן שלוח ומנוחה ולא בזמן צרה וצוקה.

כי זהו כחם המיוחד של בני ישראל שידעו ומכירים שכל המאורעות והקורות הוא רק מאת אבינו אב הרחמן והכל הוא רק חסד ורחמים. בזה יש לפרש מה שאמרנו בהושענות 'הושע נא דביר המוצנע', שהנה יש לשון אמירה ולשון דיבור, ואמירה היא לשון רכה ודיבור הוא לשון קשה, כדברי רש"י בפרשת וארא (שמות ו' ז), ומבקשים מאבינו שבשמים שיושיע את בחינת הדיבור שנראה בחיצוניות כדבר קשה אבל באמת לאמיתו 'מוצנע' בו לשון רכה מתוך חסד ורחמים פשוטים, ומתחננים שהשפעת המיב והחסד יהיה נראה ונגלה לעין בשר. ועל דרך מה שפירש הישמה משה (פסוק כ' משל ד"ה ולאמר אני אעצור) מה שאנו אומרים בתפילה 'שבענו מטובך', כי מפי עליון לא תצא הרעות והכל לטובה, אלא שהאדם אינו מבין הדבר לאשורו ונראה בעיניו כאילו הוא לרע ח"ו, ולכן הגם כי הקדוש

מדוע עשה ה' ככה לשלוח מלאך לסמרו על פיו כדי למנעו מאמירת השירות האלו, והלא הקדוש ברוך הוא אין לפניו לא עוולה ולא משוא פנים, ואם חפץ נבוכדנצר לומר שירה, הרי הדין נותן שיניחוהו לומר שירה.

ופירש הרה"ק מקאצק שמעם הדבר הוא כי נבוכדנצר הרשע כשהיה מסדר שירות ותשבחות נאות להשי"ת עשה כל זאת בהיותו ברום המעלה, יושב בשלוח ומושפע בכל טובה, ובבחינה כזו אין רבותא אם הוא מסדר זמירות ושירות להשי"ת שהרי לא חסר לו דבר, וכל אשר שאלו עיניו מצא והשיג. מה שאין כן דוד המלך היה מזמר ומשבח להקדוש ברוך הוא בנעים וזמירות ישראל בכל מצב שהוא, בין כשהיה ברום המעלות בשלוח ותוקף, ובין כשהיה נרדף ומוקף צרות ויגונים, בכל מצב ובכל זמן שהוא היה מסדר את תהלותיו להקדוש ברוך הוא, וכמו שנאמר (תהלים קא ו) 'חסד ומשפט אשירה' ודרשו חז"ל (נדרים פ:): אם חסד אשירה ואם משפט אשירה.

ורצה הקדוש ברוך הוא להראות את ההבדל הגדול בין שיריו של נבוכדנצר הרשע לבין שיריו של דוד המלך, ולפיכך כשנבוכדנצר היה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, בא מלאך וסמרו על פיו, כאילו אומר לו נראה אם גם עכשיו כשקיבלת סמירה, דהיינו שהביא עליו

באמונה שלמה שכל התפילות שהתפללנו במשך כל החודש בוודאי בקעו רקיעים ועלו למעלה לפני כסא הכבוד, ובטוחים אנו שנושע במהרה, וכמו שאמר דוד המלך 'צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו'. ובוודאי יהיה כך ויתקיים בשלמות הגם שאין ידוע לנו היאך זה יהיה, אבל אין אנטנו צריכים לייצץ להשי"ת היאך להכניע ולהפיל את אויבי ישראל, אבל בוודאי כך יהיה כי מצב זה אינו יכול להמשיך יותר, ורק אבינו שבשמים שומר ומציל אותנו משטף המים הזדונים של עוקרי הדת, כי לפי החלומות ורצונות שלהם כבר מזה זמן כביר לא היתה לנו תקומה, אבל אנו יודעים שרק בעזרתו יתברך ויתעלה אנו חיים וקיימים, וכאשר מגיעים למצב של 'שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בסננו' אזי מתקיים 'קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך'.

זכורני שכליל א' דראש השנה שנת תשנ"ט עליתי למעונו של הגה"ק ר' בנימין ראבינאוויטש זצ"ל יחד עם אחד מגנסיי שליט"א להתברך בברכת השנים, וכאשר הבחין בנו נעמד על רגליו ואמר לנו, האם אתם יודעים שלפני כחמישים שנה שרר כאן בארץ הקודש פחד גדול, מאחר שאותו רשע הראש ממשלה הראשון הצהיר והכריז בדברים ברורים שבדעתו לעשות שלא יראו שום צורת יהודי עם זקן ופאות, והוא לא יניח את כל המראות

ברוך הוא בוודאי עושה טובות בכל עת, מכל מקום אין אנו מרגישים בהם כי הסומא אינו שבע משום שאינו רואה (יזמא עד), וזהו בקשתנו שבענו מטובך דהיינו שיהיה לנו נסים וטובות גלויים ואז נוכל לשבוע מטובו.

העצה היחידה והדרך לבוא לידי כך היא לחזור ולשנן ולהשריש בקרבנו את האמת כי 'ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם וגו' בשם ה' כי אמילם', והגם שאמרנו פסוק זה הרבה פעמים במשך היום טוב שעל"ט, אבל צריך שתכנס ידיעה והכרה זו בנפשנו ולחיות עם ההכרה הזאת על כל צעד ושעל. וכאשר יודעים ש'ה' מעוז חיי' ממילא 'ממי אפחד'. ועל זה מסיימים את המזמור 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'', על דרך מאמר חז"ל (נדרים לב) אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', היינו שאף אם אין רואים שנענו ונתקבלה התפילה אף על פי כן ח"ו להתייאש אלא יש להתחזק ושוב לקוות אל ה'.

'הושענא עניה סוערה'

השי"ת מושיענו מכל רודפי התורה

על יום גדול זה של שמיני עצרת אמרו בזוהר הקדוש (מ"א סד) שהוא בבחינת דיתוב ביה מלכא בלחודוהי, ואז כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה, ומאמינים אנו

המיושנות שהיו עד היום, והוסיף שרק יהודי אחד ישאיר הוא בצורתו בכדי שיהיה למזכרת שיראו היאך היה נראה פעם צורת יהודי, עפ"ל.

ואמר ר' בנימין בלהט והתלהבות 'וכי אתם סבורים שלא היה זאת ביכולתו לעשות'!! היו לו את כל האמצעים להפיק את זממו, והיה זה פחד גדול עד למאוד שמא ח"ו יבצע את דבריו ואכן יוציא את מזימותיו לפועל. והיו אז כמה יחידים ממש שאמרו והחליטו שאין נפקא מינה מה הוא כן יכול ומה הוא אינו יכול לעשות, עלינו מוטל לעשות את מלאכתנו בלי שום חשבונות, ואמר לגיסי שאביכם היה מהיחידים האלו שעשו מה שצריך בלי שום חשבונות ופחדים. והנה כעת חמישים שנה לאחר מכן וברוך ה' שהעיר ירושלים מלאה בבתי מדרשות ותלמודי תורה בשיבות וכוללים, ובהם אלפי בני ישראל יראים ושלמים ששומרים תורה ומצוות. ואותו רשע וחבר מרעיו כבר נעשו פגרים מתים מזה זמן רב, ואילו עם ישראל היתה לגוי ומוסיף לפרוח ולהתרחב כנהנה וכנהנה, וממילא אין לנו מה לירא מהרשע הזה העומד עלינו כעת לכלותינו, והוא יגיע לאותה 'מנוחה' נכונה השמורה לו לרעתו כמו אלו הקודמים לו, ואנחנו עם התורה הקדושה נשאר לנצח נצחים.

בני ישראל אינם יכולים להינתק מהש"ת ומהתורה הקדושה, כמו שאמרנו בסוכות 'הושענא חבוקה ודבוקה בך', כי אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו, וכך היה במשך כל הדורות, בזמן האינקוויזיציה והדייטש שהם חשבו שהם יצליחו לעשות סוף וקץ לכלל ישראל, וסוף דבר היה שהכבשה ניצחה את השבעים זאבים. וכבר הארכנו בזה הרבה פעמים, שהוא פלא עצום ונורא היאך כלל ישראל שהם מתי מספר ממש לעומת מיליארדי הגויים שיש בעולם, ובכל זאת הם חיים וקיימים לעד ולנצח נצחים וכל רוחות שבועלים אין מזיזות אותם ממקומם ואמונתם.

'כי לא תשכח מפי זרעו' התורה היא נצחית וקיימת לעד

תורתנו הקדושה היא דבר נצחי שלא ימוט לעולם, וכעת כשהפסיקו הרשעים לתת תקציבים וכספים למוסדות התורה אנשים מעלים מורא ופחד בליבם שמא התורה תמוט וח"ו תפסק תורה מישראל, והרי זו שטות והבל גדול, הרי התורה הקדושה נמצאת בתוכנו כבר קרוב לאלפיים וחמש מאות שנה, ומי החזיק אותה עד היום!! אלא הטעות היא שהולכים ומתחברים לרשעים עד שנעשים חבר לאיש משחית, וכעת נעשים אובדי עצות מפני הגזירה הנוראה והאיזומה שהפסיקו לתת תקציבים, ומה נעשה בלי

המקור של הבורות נשברים... ואולי אכן זו המטרה של כל המצב כעת, שיבואו להכרה שהתחברו לרשעים ונעשו שרים בממשלה שהוא כנגד דעת כל גדולי ישראל בלי שום יוצא מן הכלל.

ברוך ה' לא חסר כסף אצל כלל ישראל, הרה"ק ר' משה'לע מבאיאן זי"ע אמר שלפני ביאת המשיח יהיה שפע גדול בכלל ישראל, והראיה כי ברכת 'ברך עלינו' הוא סמוכה לפני ברכת 'תקע בשופר גדול לחרותינו'. ואכן רואים זאת בחוש בזמננו אנו, כאשר בכל העולם בני ישראל המה בעלי יכולת ועושים חיל בעסקיהם וברכת ה' מצויה בהם בשפע רב וגדול, ורק צריך לפעול אצל כל הגבירים שאכן ישכילו ויתרמו מכספם להחזיק את התורה בכלל ישראל. הרה"ק מסאטמאר זי"ע בשנותיו הראשונות באמריקה הרבה לדבר ולעורר על האיסור ליטול וליהנות מממונם של הרשעים, ואמר שכדי להחזיק לומדי תורה צריך לעשות לבד את הכסף, ואכן כך הווה ובימינו חלק הארי של החזקת התורה בכל העולם הוא מסאטמאר.

זאת עלינו ללמוד מהיום טוב להחזיק בתורה הקדושה ביסוד איתן שלא ימוט, כי התורה היא נצחית וחיי עולם נמצע בתוכנו, ואינה צריכה עזרה וסיוע משום בשר ודם, וכבר אמר רבי שמעון בר יוחאי כי הובטחנו מהשי"ת 'חס ושלום שתשתכח

תורה מישראל' (שם קלס). כל זה הם דברים פשוטים מאוד, ועלינו לחזור שוב ושוב 'ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם', חודש תשרי הוא ים ומעיין נובע של אמונה ובטחון לכל השנה, וכל שאר דברי העולם הזה הכל הכל הבלים כמו שקראנו בתנ"ך הזה את מה שאמר שלמה המלך שהעיד על עצמו 'אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים' (קהל 6 יב) ואומר שהיו לו את כל תענוגות העולם למיניהם, ומכל מקום אמר (שם פסוק ג) 'הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הבל הבל', לא מנקה הרחובות אמר את זה... אלא שלמה המלך שהיה מלך והיו לו את כל העולם הזה ועם כל זה הבל הבלים אמר קהלת.

שבן הדבר היחיד שיש בעולם הוא רק התורה והמצוות וחיי הדבקות והאמונה והבטחון בהשי"ת, ולא כל ההבלים שבן לילה היו ובן לילה אבדו, אלא רק החיים האמיתיים של קיום התורה, ואת כל זה אנו לוקחים איתנו הלאה מהחג הזה ומכל חודש תשרי. ומתפללים אנו להשי"ת 'יהא רעווא קדמיה דתשרי על עמיה דיתענג לשימיה', שנוכל להמשיך לחיות עם השי"ת, ללמוד את התורה ולקיים את המצוות מתוך שמחה בכל השנה כולה, מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש, שפע רב בכל המצטרך, חיי בני ומוזני רוויחי, גומע שידוכים ונחת דקדושה, ובקרוב נוכח כבר לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

בקודריך נצרת

שיעורים, חידו"ת ובירורי הלכה

הלכות חג בחג

פרטי דיני המצויים ביום טוב שחל בשבת

מתוך דרשת שבת שובה תשפ"ז

הזכרת יום טוב ושבת בתפילה • שיטת הפרי חדש שחוזר בשניהם • שיטת החיי אדם שיצא בהזכרת אחד מהם • שיטת המשנה ברורה שאם הזכיר של שבת לחוד ודאי יצא • מה הדין בכל זה לענין קידוש • החילוק בין נוסח התפילה בין שבת יו"ט לשבת חוה"מ • טעה בשבת חוה"מ והתפלל תפילה של יו"ט והזכיר בה של שבת • טעה בשבת יום טוב והתפלל תפילה של שבת והזכיר היום טוב ביעלה ויבוא • נוסח הברכה בהדלקת הנרות יו"ט שחל להיות בשבת • יו"ט שחל בשבת ובירך רק להדליק נר של שבת • יו"ט שחל בשבת ובירך רק להדליק נר של יו"ט • האם אפשר להדליק תיכף עוד נר ולברך עליו • נוסח הברכה כשמברכת שוב • האם אפשר לברך אחר ההדלקה • אם נתכוין להדליק רק לשבת או רק ליו"ט • בירך ביו"ט להדליק נר של שבת ושל יו"ט • דינים היוצאים

היות ובשנה זו יש לנו בירח האיתנים - הוא חודש תשרי התקף במצוות - שלשה ימים טובים החלים ביום שבת קודש, ה"ה יום ראשון של ראש השנה, ויום טוב ראשון של סוכות ושמני עצרת, אשר על כן נברר בס"ד כמה שאלות המצויות באופן זה.

תפילה של יום טוב ומזכירים בו של שבת
הן בתוך הברכה והן בחתימה שאומרים
מקדש השבת וישראל והזמנים, ובראש

הזכרת יום טוב ושבת בתפילה
א. הנה לענין נוסח התפילה הרי באופן
זה שחל יום טוב בשבת מתפללים

השנה מסיימים מקדש השבת וישראל
יום הזכרון.

י"ז לברר מה הדין במי שהזכיר תוך
הברכה הן שבת והן יום, ואולם
בחתימה אמר רק אחד מהם והיינו מקדש
השבת או מקדש ישראל והזמנים, האם זה
מעכב או לא. ולמעשה יש לנו בזה שלש
שיטות.

שיטת הפרי חדש שחוזר בשניהם

ב. הפרי חדש (סימן תפ"ז סעיף א') כתב
בזה"ל: ומה שכתב וחותר מקדש
השבת וישראל והזמנים. ואם לא הזכיר
של שבת בחתימה שחתם מקדש ישראל
והזמנים כתב בספר כנסת הגדולה [הגה"ט]
דיצא ואין צריך לחזור, ויראה שטעמו ממה
שכתוב לעיל בסימן רס"ח (סעיף ד') שאם
הזכיר של שבת בתוך י"ח, אף על פי שלא
קבע ברכה לשבת יצא. ויש לדחות, דשאני
התם דבדין הוא (לאי נעי) [דבעי] לצלויי
י"ח ומפני כבוד שבת לא אטרוחוהו רבנן,
ולפיכך בהזכרת שבת בלא חתימה סגי.
ותדע דהא איכא מאן דאמר התם דאפילו
אם לא הזכיר שבת כלל יצא, אבל הכא
לפחות בעינן ברכת שבע וליכא.

וכן נראה לי שאם לא חתם ישראל
והזמנים אלא מקדש השבת לחוד,
כיון דלא קיימא לן כבית הלל דסבירא להו
דמסיים בשל שבת אלא כרבי דסבירא
ליה דבעי למחתם מקדש השבת וישראל

והזמנים, כל שלא חתם הכי שינה מטבע
חכמים וחוזר. ואפילו תימא דבראש חודש
וחול המועד שחלו להיות בשבת במוספין
אם לא חתם אלא מקדש השבת יצא, י"ל
דשאני התם שבתפילות שחרית וערבית
ומנחה אינו קובע ברכה לראש חודש וחול
המועד אלא שכולל מעין המאורע בעבודה,
ולפיכך אף שתיקנו לחתום מקדש השבת
ישראל וראשי חדשים אינו אלא לכתחילה,
אבל ביום טוב שחל להיות בשבת צריך
להתפלל שבע ולחתום בשתיים ואי
לא לא יצא. וכן מסתברא לי שאם חתם
מקדש ישראל והשבת והזמנים דחוזר, כן
נראה לי, עכ"ל.

שיטת החיי אדם

שיצא בהזכרת אחד מהם

ג. כתב החיי אדם (פלא"מ סעיף י'): ואם חתם
מקדש ישראל והשבת והזמנים, או
שלא חתם בשל שבת אלא רק מקדש
ישראל והזמנים, אף על גב שהזכיר של
שבת באמצע או שלא חתם רק מקדש
השבת לבד או אפילו שאמר מקדש השבת
וישראל ולא אמר והזמנים, כל זה לפרי
חדש, מיקרי שינוי מטבע בברכה וצריך
לחזור. ואם לא עקר רגליו, חוזר לאתה
בחרתנו. ואם עקר רגליו, חוזר לראש. ולי
נראה דאין צריך לחזור, דכל ברכה שמזכיר
בה ב' דברים וסיים באחד מהן, בין שחתם
במה שהוא עיקר הברכה ובין שחתם במה
שכלל בה, יצא, ע"כ.

וראה בנשמת אדם שם (סק"צ וסק"ו)
מש"כ בזה להביא ראיה לדבריו.

שיטת המשנה ברורה שאם הזכיר של שבת לחוד ודאי יצא

ד. והמשנה ברורה (סימן פפ"ז סק"ו) כתב כך:
ובדיעבד אם לא הזכיר רק שבת
או ישראל והזמנים לבד יש דעות בין
האחרונים אם צריך לחזור או לא, ועיין
בביאור הלכה (א"ת 3) שהכרענו, דאם לא
הזכיר רק שבת לבד בוודאי אין לחזור
הברכה משום זה, עכ"ד.

והנה טעמא דמילתא דפשיטא ליה
ששבת לחוד ודאי מועיל, ביאר
בבה"ל שם וז"ל: והיינו דבגמרא איתא
מחלוקת ב"ש וב"ה בשבת ויו"ט, דלב"ש
מתפלל שמונה ולב"ה שבע, ופותח בשל
שבת וחותרם בשל שבת ומזכיר יום טוב
באמצע, רבי אומר אף חותרם בה מקדש
השבת וישראל והזמנים, ומסקינן שם
דהלכה כרבי.

ובהמשך דבריו שם - ולענ"ד היה נראה
לחלק, דאם דילג של שבת לא
יצא ואם דילג של יום טוב יצא, די"ל דאף
לרבי דהוסיף לחתום אף בשל יום טוב
היינו רק לכתחילה אבל בדיעבד אם לא
חתם רק בשל שבת מודה דיצא, דבוודאי
לא פליג על ב"ה דעיקר נוסח הברכה היא
רק לחתום בשל שבת אלא דלכתחילה
הוסיף אף בשל יום טוב.

ויש הוכחה לזה מהירושלמי דשם אתמר
בשם רבי גופא כב"ה דהכא, והכי
איתא שם, אית תנווי תני פותח בשל
שבת וחותרם בשל יום טוב, ואית תנווי תני
פותח בשל יום טוב וחותרם בשל שבת,
רבי אומר פותח בשל שבת וחותרם בשל
שבת ומזכיר של יום טוב בינתים, אמר
ר"ש בן פזי משום ריב"ל הלכה כרבי, עכ"ל
הירושלמי. הרי דרבי נקט שם ממש כב"ה
דהכא, ופסקינן גם שם דהלכה כרבי, ושל
יסתור דברי רבי אהדדי וגם הפסק הלכה
אהדדי, צ"ל דשם קאי על עיקר נוסח
הברכה ואליבא דב"ה דמודי רבי דעיקר
נוסח הברכה [אף לענין דיעבד שלא יצא אם
שינה] הוא לסיים בשל שבת, דלא פליג
בזה על ב"ה, וע"ז אתמר שם הלכה כרבי,
והכא בגמרא דילן אמרינן משמיה דהוסיף
מדיליה לסיים אף בשל יום טוב נמי, אבל
הוא רק לכתחילה, דאין זה מעיקר נוסח
הברכה, ופסק הש"ס גם בזה הלכה כרבי,
והיינו דלכתחילה צריך לסיים בשל שניהם,
אבל בדיעבד בשל שבת לחוד סגי וכההיא
דירושלמי.

ובן ראיתי בנשמת אדם שצייד ג"כ דרבי
קאי רק אלכתחילה, ולפי"ז יש חילוק
בין שבת ויו"ט דאם דילג בשל יום טוב
יצא, אבל דילג של שבת לא יצא דעיקר
נוסח הברכה הוא של שבת, ומה שסיים
בשל יום טוב לא הועיל כלום וכאילו לא
חתם כלל דבוודאי לא יצא, עכ"ל המשנ"ב.

ובהמשך דבריו הביא שיטת הח"א הנ"ל וראייתו מן הירושלמי, ופקפק בזה הרבה, וסיים: וצ"ע למעשה. אכן אם סיים בשל שבת לחוד והתחיל רצה, בוודאי א"צ לחזור.

ולהלכה למעשה הורה בזה הגרשז"א דכיון שהמשנ"ב נשאר בזה בספק הו"ל ספק ברכות ולהקל ולא יחזור להתפלל.

מה הדין בכל זה לענין קידוש

ה, וכעת נבוא לברר מה הדין בכל זה כלפי ברכת הקידוש אשר גם שם מזכירים גם שבת וגם יום טוב הן בתוך הברכה והן בחתימה, וראיתי בספר פסקי תשובות (סימן תפ"ז אות ד') שכתב לדמות זה לנדון המשנ"ב הנ"ל לענין תפילה, ועפ"ז הסיק שם כך: טעה רק בחתימה וסיים רק "מקדש השבת" יצא בדיעבד. סיים רק "מקדש ישראל והזמנים" - דינו כנ"ל (היינו פלוגתא הפ"ח והט"א והמשנ"ב), וכנתבאר, ישתדל לשמוע שוב קידוש מאחר ולצאת י"ח.

ואולם לאחר העיון נראה כי אין לדמות בזה כלל ברכת הקידוש לתפילה, ותפילה שאני שחיוב התפילה אינו נובע לא מכח שבת ולא מכח יום טוב, כי חיוב תפילה הוא חיוב תמיד, ורק שכיון שהוא שבת צריך להזכיר של שבת, ותדע שהרי אם התפלל תפילת י"ח והזכיר באמצע

איזה ברכה ענין שבת נמי יצא, וכמש"כ השו"ע (סימן רס"ט סעיף ד') שמי שהתפלל תפילה של חול בשבת ולא הזכיר של שבת לא יצא, ואם הזכיר של שבת בתוך י"ח אף על פי שלא קבע ברכה לשבת, יצא, ע"כ. וא"כ זהו דין הזכרה, ובזה חידש הח"י אדם שכל שמזכיר נוסח של אחד מהם ומזכיר השני יצא ידי חובתו.

אבל בקידוש הרי חיוב הקידוש הוא מחמת השבת או היום טוב, וא"כ יש כאן שני חיובים ולכל אחד מהם יש חיוב ברכה עם חתימה ואין לנו שום מקור שדי לחתום באחד מהם, ומנא לן שזה טפל לזה.

החילוק בין נוסח התפילה בין שבת יו"ט לשבת חוה"מ

ו, והנה בשבת שחל בו יום טוב, נוסח התפילה הוא תפילת יום טוב ומזכירים בו שבת, אבל בשבת חול המועד מתפללים תפילת שבת והיינו אתה קדשת בליל שבת, וישמח משה ביום השבת, ובמנחה של שבת אומרים אתה אחד, ואת המאורע מזכירים ביעלה ויבוא שבברכת רצה, ונשאלתי בזה למעשה במי שטעה והחליף של זה בזה.

טעה בשבת חוה"מ והתפלל תפילה של יו"ט והזכיר בה של שבת

ז, והנה בכף החיים (סימן רס"ט אות י"ט) כתב על דברי השו"ע הנ"ל שאם

עוד יש להעיר כי לכאורה כל דברי הכה"ח בדיון זה הם רק לשיטת הח"א והמשנ"ב הנ"ל שהחתימה של יום טוב אינה מעכבת, ובפרט לסברת המשנ"ב שעיקר הברכה הוא של שבת, וא"כ יתכן דה"ה בזה שביקר כל הנוסח של שבת, והזכיר המועד ביעלה ויבוא ברצה, אבל לדעת הפר"ח הרי אפילו הזכירו בברכה זו החתימה מעכבת, וא"כ כ"ש בזה.

נוסח הברכה בהדלקת הנרות יו"ט שחל להיות בשבת

ט. והנה ביו"ט שחל להיות בשבת, מברכים בשעת הדלקת הנרות להדליק נר של שבת ושל יו"ט, ובעיקר ענין זה במקיים כמה מצוות בבת אחת - האם יכול לכוללם בברכה אחת, כבר הארכנו במק"א (ראה זכרון משולם גליון 6), ושם נתבאר כמה אופנים שיש בזה. ונדון דידן הוי במי שעושה פעולה אחת ובפעולה זו לבד יש ב' מצוות שעניינם אחד, שהרי יש כאן ב' חיובים להדליק נרות, א' מצד שבת ב' מצד יו"ט, ובזה יש לדון האם מברך ב' ברכות.

והנה בראשונים לא נזכר להדיא מהו נוסח הברכה בכה"ג, אכן הרמ"א בהלכות יוה"כ (סימן תרי"א ס"א) כתב לענין שבת שחל בו יוה"כ, שמברכים להדליק נר של שבת ושל יוה"כ [והיינו לנוהגים לברך גם ביוה"כ גרידא, וכמש"כ הגר"א שם], ובחיי אדם (כלל ז"ה סי"ד) מפורש כן להדיא לענין

התפלל תפילה של חול בשבת והזכיר של שבת שיצא, וז"ל: ונראה שהוא הדין אם היה שבת וחול המועד דהיה צריך להתפלל של שבת ולהזכיר יום טוב ביעלה ויבא, והוא התפלל של יום טוב והזכיר שבת באמצע כדרך שמתפללין כשחל יום טוב בשבת, דיצא כיון שהזכיר שבת.

ולכאורה דבריו אינן מוכרחים כי תפילת י"ח שאני שזהו תקנת חז"ל בכל יום ומועיל גם לשבת, אבל להכליל השבת בתוך נוסח של יום שלא תקנו ביום זה אין לנו ראיה ברורה.

טעה בשבת יום טוב והתפלל תפילה של שבת והזכיר היום טוב ביעלה ויבוא

ח. עוד כתב הכה"ח שם: והוא הדין נמי כשחל יום טוב בשבת דהיה צריך להתפלל של יום טוב ולהזכיר שבת באמצע, והוא התפלל של שבת והזכיר יום טוב בעבודה ביעלה ויבוא כדרך שמתפללין בשבת שחל בחול המועד, דיצא.

ולפי האמור גם זה אינו ברור, דסו"ס שינה לגמרי הנוסח. ושוב הראוני כי הגר"י קנייבסקי זצ"ל בעל הקהלות יעקב כבר נסתפק בזה (הוצא צאורות רציו ח"צ עמוד פ"ט), וביאר שאין להביא ראיה מהא דאם התפלל של חול ביום טוב והזכיר יעלה ויבוא דיצא, דשאני התם דמעיקר הדין היה לנו להתפלל י"ח ברכות גם בשו"ט, ומ"מ הכריע דלא יחזור ויתפלל דספק ברכות להקל.

יו"ט שחל בשבת ובירך רק להדליק נר של שבת

י. ועתה נבוא לבאר מה הדין בדיעבד אם טעה ולא הזכיר בברכה גם שבת וגם יו"ט רק אחד מהם.

והנה בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סימן קי"ב) דן בענין זה כלפי יו"ט שחל בשבת שצריך לברך להדליק נר של שבת ושל יו"ט, מה הדין באשה שבירכה רק להדליק נר של שבת, וצידד שיוצאת יד"ח הברכה, ואינה צריכה לחזור ולברך, וטעם הדבר הוא לפי שאף יו"ט איקרי שבת, והרי זה דומה למי שטעה בתפילתו ביו"ט שחל בשבת וסיים רק מקדש השבת שיצא יד"ח, הגם דהתם הרי הזכיר יו"ט באמצע בפירוש, וצ"ע, עכתו"ד.

והנה עיקר דין זה לגבי טעות בתפילה, מבואר בדברי נו"כ השו"ע באו"ח (סימן תפ"ו), והמג"א שם בתו"ד העלה סברא זו דאם סיים רק בשל שבת יצא דגם יו"ט איקרי שבת, וראיתי בספר שש"כ (פמ"ד ס"ה) שסתם כן להלכה לגבי דין הדלקת הנרות, וע"ע בדבריו בפרק מ"ה (סט"ו) לגבי יו"ט שני של גלויות שחל בשבת, דבן א"י יכול לכוון להוציא את בן חו"ל בהדלקת הנרות וברכתם, ואף שבן א"י מברך רק להדליק נר של שבת מ"מ זה מועיל גם לבן חו"ל דיו"ט איקרי שבת, עיי"ש.

אבל באמת שאין בזה ברור כלל וכפי שהעיר ההתעוררות תשובה

יו"ט שחל בו שבת שמברכים להדליק נר של שבת ושל יו"ט, והעתיקו המשנ"ב בסימן רס"ג (פקד"ד) ובסימן תקי"ד (פקד"ח), וכן הוא מנהג העולם ולא שמענו מעולם מי שפקפק בזה, וע"כ צ"ל שזה עדיף משאר כל האופנים שדנו הפוסקים אם אפשר לכוללם בברכה אחת (וכפי שהוצג גליון ה"ל), מפני שיש בזה כמה דברים למעליותא, ואלו הם:

א שמקיים את ב' המצוות בפעולה אחת. ב' שב' המצוות ענין אחד להם, שהם מצד דין כבוד שבת ויו"ט. [וכמבואר ברמב"ם בהלכות שבת (פרק ל') מהלכות שבת (ה"ה) וז"ל: ויהיה נר דלוק ושלחן ערוך ומיטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן, [ושאר כל דיני הדלקת נרות נתפרשו בדברי הרמב"ם שם בפרק ה']. ובהלכות יו"ט השמיט הרמב"ם לגמרי ענין הדלקת נרות, וכפי הנראה סמך על מש"כ שם (פ"ו ה"ז) בזה"ל: כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים, שנאמר לקדוש ה' מוכבד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קודש, וכבר ביארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת, עכ"ל. וראה בביאור הגר"א (סימן תקק"ט) שביאר החילוק בין כבוד לענוג, שכבוד הוא בער"ש להדליק נרות וללבוש בגדי שבת, וענוג הוא בשבת ממש ע"י אכילה ושתייה, וכדומה. ג] שנוסח הברכה שווה בשתייהן, שלעולם מברכים 'להדליק נר של', ונמצא שאין צריך לחדש נוסח חדש כדי לכלול ב' הברכות יחד.

ולברך פעם שנית, דהרי על מצות נרות שבת לא בירכה כלל, ונמשך שם אחר הוראת המג"א בסימן רס"ג, וכ"ה בשו"ע הרב שם, דבדיעבד אם לא בירכה סמוך להדלקה יכולה לברך גם אח"כ, ואולם דעת הא"ר דזהו רק אם עדיין מותר להדליק אבל לאחר כניסת השבת אסור כבר לברך, וכן הסכים להלכה המשנ"ב שם. אכן גם לדבריהם משכח"ל נפק"מ באופן שעדיין הוא זמן היתר להדליק.

ובאמת שעיקר דין זה הוא חידוש, דזה מיירי אפילו באופן שבשעת הדלקה כיוונה גם לשבת וגם ליו"ט, ונמצא שאין שום חסרון בקיום המצוה, וגם הברכה לכאורה אינה ברכה לבטלה, אלא שהחסירה פרט אחד בברכה ומ"מ צריך לחזור ולברך.

האם אפשר להדליק תיכף עוד נר ולברך עליו

יב. והנה בהתעוררות תשובה שם הוסיף שאם עדיין לא קבלה ע"ע את השבת אזי ראוי ונכון שתוסיף להדליק עוד נר אחד, ותברך עובר וסמוך להדלקת נר זה, דהרי יש מצוה בתוספת אורה, וגם אפשר לברך על זה וכמבואר בפוסקים לענין כמה נשים שמדליקות נרות בחדר אחד וכולן מברכות.

ובספר שש"כ (פרק מ"ג הערה קס"ד) המליץ על עצה זו מדנפשיה בכל אופן

בעצמו, דהתם שאני דמיירי בהזכיר יו"ט באמצע, אבל אם לא הזכיר כלל לכו"ע לא יצא, ואין מועיל לזה הסברא דיו"ט איקרי שבת, וגם בעיקר דברי המג"א שם נחלקו האחרונים בביאור דבריו, כאשר יראה המעיין במחצית השקל ובדגול מורבבה ובחידושי רעק"א שם, ולדעת כמה אחרונים לא נשאר כלל סברא זו במסקנת המג"א, ומיהו הבה"ל הכריע שם לדינא דאם חתם רק בשל שבת לחוד יצא, אבל טעמו מפני שהוא סובר שזהו עיקר החתימה וכנ"ל יעו"ש.

ובעיקר סברא זו דיו"ט איקרי שבת יש להעיר עוד דזה שייך יותר ביו"ט לחוד, אם אמר אז של שבת, דאז י"ל ששם שבת מתפרש גם על יו"ט, אבל ביו"ט שחל בשבת הרי צריך להזכיר גם יו"ט וגם שבת והאיך נכללו שניהם בתיבת שבת לחוד, ומהיכן אנו רואים שהוא מזדליק את הנרות גם ליו"ט ולא לשבת גרידא, ודו"ק.

יו"ט שחל בשבת ובירך רק להדליק נר של יו"ט

יא. וכעת נברר מה הדין אם בירך רק להדליק נר של יו"ט לחוד, האם צריך לחזור ולברך או לא.

והנה בשו"ת התעוררות תשובה הנ"ל כתב שאם טעתה האשה ובירכה רק להדליק נר של יו"ט לחוד צריכה לחזור

נרצה סימן רס"מ סק"ט), ובארחות חיים (סימן ת"ז סק"ט), וכן נקט בפשיטות בשו"ת אגרות משה (או"מ ח"ד סימן ע' אות יד).

ואולם דעת המטא אפרים (סימן תקפ"ב סכ"א) שלעולם אינו יוצא יד"ח עד שיתפלל תפילה אחת כהוגן, ויכלול בה גם של שבת וגם של יו"ט, ולדבריו יתכן דה"ה כלפי הדלקת הנרות, ומיהו יש מקום לחלק בין תפילה לברכת הנרות, וזה תלוי אם הברכה והתפילה הראשונה הם לבטלה או שיצא יד"ח במה שאמר אלא שלא אמר את כל מה שהיה צריך לומר.

האם אפשר לברך אחר ההדלקה

יד. ואגב יש להעיר בעיקר דברי המג"א שאפשר לברך גם לאחר ההדלקה אף שאינו סמוך למצוה, ובישועות יעקב (ש"ס סק"ג) כתב הטעם דכ"ז שהנרות דולקים חשיב עובר לעשייתו, והיינו דס"ל דזה נידון כמצוה נמשכת.

ובספר שש"כ (ש"ס) העיר דיש שסוברים להכלל של מצוה שיש לה המשיך זמן הוא רק באופן שיכול להסיר את המצוה ולחזור ולעשותה וכגון בציצית ותפילין, משא"כ בהדל"נ שאחר קבלת הנרות אסור לכבות הנר, ולענ"ד י"ל דהכא נמי הרי יכול לצאת מביתו ושוב אין בזה קיום מצוה.

ששכחה מלברך בשעת הדלקה ומברכת אח"כ, שתדליק עוד נר ותברך כמו שמברכים על תוספת אורה שיש בו משום שלום בית ושמחה יתרה.

ואולם לענ"ד אין טעם לדברים אלו, דמש"כ הפוסקים לברך על תוספת אורה, הני מילי כלפי מי שלא קיים עדיין מצות נרות שבת והוא מחוייב במצוה זו, אלא דלכאורה אינו יכול לקיים מצותו בחדר זה שהוא כבר מואר, ולזה מועיל הסברא של תוספת אורה, אבל הכא שכבר קיימה את מצות הדלקת הנרות הן של שבת והן של יו"ט, מה בצע כי תוסיף להדליק עוד נרות, ואטו אשה שהדליקה ובירכה יכולה לחזור ולהדליק ולברך שוב, ודו"ק.

נוסח הברכה כשמברכת שוב

יג. ועדיין יש לדון מה תחזור ותברך בכה"ג, ובהתעוררות תשובה שם העלה דלכתחילה תברך שוב כהוגן ותאמר של שבת ושל יו"ט, ובדיעבד אם בירכה של שבת לחוד יצאה יד"ח, כיון שעל יו"ט כבר בירכה, וכתב לדמות דין זה למי ששכח בתפילתו ביו"ט שחל בשבת להזכיר שבת והזכיר רק יו"ט או להיפך שחוזר ומתפלל כהוגן, ומזכיר שניהם, ואם חזר והתפלל רק מה ששכח יצא בדיעבד.

יז. לציין דעיקר דין זה כלפי תפילה מבואר כבר בדברי החיד"א (ממויק

אם נתכוין להדליק רק לשבת או רק ליו"ט

מז. וכל זה באופן שבשעת ההדלקה כיוון להדליק גם לשבת וגם ליו"ט והטעות היתה רק בברכה, אבל אם שכח כלל שהוא שבת והדליק רק לשם יו"ט, או להיפך, יש לדון על עיקר קיום מצות הדלקת הנרות האם קיימו או לא, וראה בשו"ת מהר"ם בריסק (מ"צ סימן מ"ד) שכבר דן בזה בארוכה, ומסקנתו שזה תלוי בסוגיא דמצוות צריכות כוונה, ובמחלוקת הפוסקים אם מצוות דרבנן צריכות כוונה, ועיי"ש מה שהכריע בזה לדינא, ועיין גם בשו"ת קנין תורה (מ"ו סי"א) ובהגהת בן המחבר שם.

וע"ע בשש"כ (פרק מ"ה הערה ס"ו) מש"כ בענין זה בשם הגרשז"א זצ"ל לענין יו"ט שני של גלויות שחל בשבת אם יכול בן א"י לפטור את בן חו"ל בהדלקת הנרות.

ובעי"ז יש לחקור לסוברים דטבילת כלים בעי כוונה, מה הדין בכלי הנקנה מן הגוי ומלבד זאת גם נטמא, ונמצא שיש על הכלי שני חיובי טבילה, וטבל רק לשם כוונה אחת, האם הועילה טבילתו, ויש לחלק.

ולענין נטילת ידים לסעודה אם כיון לשם נטילה אחרת משמע מדברי הפוסקים באו"ח סימן קס"ד לגבי נוטל ידיו שחרית דלא מהני נטילתו לסוברים דנטילה בעי כוונה, יעו"ש ובשו"ע הרב שם.

עוד דוגמא מצאנו לזה ביו"ט שני של גלויות שחל בשבת לענין הבדלה האם צריך בן חו"ל לכוין ולפטור בעשיית הבדלה, גם מצות הבדלה של מוצ"ש וגם של יו"ט, או שמא הכל חיוב אחד להבדיל יום זה מהיום שלאחריו. וכן יש בזה נפק"מ אם בן א"י יכול להוציא אז את בן חו"ל בהבדלה, וראה בספר יו"ט שני כהלכתו שהביא דעות גדולי זמננו לכאן ולכאן, אך מש"כ שם דאם הוא מכוין להדיא להוציא שפיר דמי לכו"ע, וכן מבואר בשש"כ הנ"ל (הערה ס"ו) לענין הדלקת הנרות בערב יו"ט שחל בשבת, צ"ב דהרי לכאורה אינו בר חיוב כלפי הבדלה של יו"ט, וצ"ע.

בירך ביו"ט להדליק נר של שבת ושל יו"ט

מז. ואגב נבאר עוד פרט אחד באשה שטעתה בהדלקת הנרות ביו"ט שחל בחול ובירכה להדליק נר של שבת ושל יו"ט, דיתכן דמה שאמרה של שבת הוי הפסק באמצע הברכה שהרי אינו שייך כלל לכאן [ואף דיו"ט איקרי שבת הרי הזכירה יו"ט בהדיא, וא"כ ע"כ כוונתה לשבת ממש], ואף דתוך כדי דיבור אפשר לתקן את הטעות, היינו כשמתכוין בפירוש לעקור את מה שאמר בתחילה משא"כ כאן, וצ"ע למעשה.

דינים היוצאים:

א. יו"ט שחל בשבת והתפלל תפילת יו"ט כראוי וכנכון, אך בחתימה צריך לחתום מקדש השבת וישראל והזמנים, ואם הזכיר רק של שבת לחוד הכרעת המשנ"ב שיצא ודלא כהפר"ח שהחמיר בזה, ואם הזכיר של יו"ט לחוד לדעת החיי אדם יצא, והמשנ"ב פקפק בדבריו וסיים בצ"ע למעשה, ולהלכה ספק ברכות להקל.

ב. ואולם לענין ברכת הקידוש אם אמר קידוש של יו"ט והזכיר שבת באמצע ובחתימה הזכיר רק אחד מהם, יש שהבינו שזה דומה לדין תפילה וכו"ל, אך לכאורה נראה יותר דבאופן זה לכו"ע לא יצא.

ג. ואם טעה והתפלל תפילת שבת חוה"מ והיינו שאמר נוסח של שבת לבד והזכיר המאורע רק בעבודה, דעת הכה"ח שיצא ידי חובתו, וצ"ע למעשה.

ד. וכן להיפך בשבת חוה"מ והתפלל של שבת שחל בו יו"ט יצא ידי חובתו לדעת הכה"ח, וצ"ע למעשה.

ה. יום טוב שחל בשבת אזי בהדלקת הנרות בערב שבת צריך לברך להדליק נר של שבת ושל יום טוב, ואם טעו ובירכו רק להדליק נר של יום טוב דעת ההתעוררות תשובה שלא יצא יד"ח ויחזור ויברך, ואין זה ברור שהרי הברכה אינה מעכבת ואין זה עיקר המצוה, ואם קיבלה עליה שבת הרי אסור להדליק ונחלקו האחרונים האם שייך עדיין לברך.

ו. ואם בירכו רק להדליק נר של שבת לדעת ההתעוררות תשובה קיל טפי כי יו"ט איקרי שבת, ויש לפקפק בסברא זו, אך כבר נתבאר כי יש צד עוד שלעולם אין צריך לחזור ולברך בכה"ג.

ז. ולענין הדלקת הנרות ביו"ט שחל בחול, אם בירכו בטעות להדליק נר של שבת ושל יו"ט, יתכן דמה שאמרה של שבת הוי הפסק באמצע הברכה שהרי אינו שייך כלל לכאן, ועיין.

ברכת מזל טוב

אחבו את ה' כל חסידיו אמונים נצר ה' • מכון •

אמונים נצר קאסאן

להוצאת דא"ת כ"ק מרן רבינו שליט"א

נשגר בזה ברגשי הלב קדם ידידינו מאוד נעלה, מוכתר בכל מידה ומעלה, האי גברא רבא יקירא, איש האשכולות ורב תבונות, חוב"ט, בקי בכל מכמני תורה, אוצ"ר כל כלי חמדה, מלא מדע וחכמ"ה, מושך בעט סופר, איש מהיר במלאכתו - מלאכת שמים, העושה מלאכתו נאמנה, ותהי ידיו אמונ"ה, לנצור"ר דא"ת, להשקות צמאי חסידך החפצים ללמוד ולקיים, ולהרוות הצאן מבאר המים, מעיינות רבוה"ק דברי אלוקים חיים, וממנו תוצאות חיים, לערוך בשולחן לחם חמדות, לעשות ולקיים תורת 'שלוש סעודות', דולה ומשקה לאחרים, ובחכמה ובתבונה משולבים, מוציא מתח"י דברים נאים ומתוקנים, להגות בהם ולשמח אלוקים ואנשים, וללמד אנוש בינה ודרכי הפעולה בכל עת וצוקה, לראות חסדי ה' בכל תנועה ותנועה, בדרכי רבוה"ק העולים במסיל"ה, המכלכל דבריו במשפט, שלא לפסוח על דבר קטן, להנציח הדברים בלשון ערומים, דברי חכמים אשר בנחת נשמעים, להעלות על שולחן מלכים, שייך עייל ושייך נפיק, ובהשקט ובטח פרי כפיו יפיק, בהצנע לכת עם השם, החפץ בעילום שם, ברוך הכשרונות עושה גדולות, ה"ה

הרה"ג ר' אברהם יצחק שליט"א

מייסד וראש 'מכון אמונים נצר קאסאן'

**העומד לימיננו ללא לאות בכל עת ועונה,
לערוך הדברים בהשכל וחכמה, מידי שבת בשבתו
ומועד במועדי במסירות אין קץ**

לרגל שמחת הולדת בתו למזל טוב

ברכותינו שירוהו רוב נחת דקדושה מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת, ויזכה להמשיך בפעולותיו הכבירות והברוכות מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ולהרחיב גבולי הקדושה כשאיפתו הטהורה ויראה ברכה בעמלו ובכל אשר יפנה יעשה ויצליח ואך טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו מתוך בית ה' לאורך ימים ושנים אמן

המברכים מקרב לב
ב/ מכון אמונים נצר

קהל"א קדישא קדין

חברי המערכת

יצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים

בהדרת כבוד ובחזיונותא דליבא מושיש אנו כסא דברכתא ברכת מולא טבא
וגדיא יאה קדם אבינו רועינו עמוד האורה ההולך לפנינו, להאי דרכינו
ולסנון מעשינו, ובנחלי אמונה ובטחון תמידין כסדרן להחיותנו, אשר בצילו
אנו חוסים ומימיו הוזכים אנו שותים, עטרת ראשינו ותפארתנו

כ"ק מרן רבינו אב"ד שליט"א

לרגל השמחה השדויה במעונו בהולדת נכדתו אצל בנו חביבו
הרה"ג רבי אברהם יצחק ראטטנבערג שליט"א

ומצלאין אינון לחיי מלכא, שיוכה כ"ק רבנו שליט"א לרוות רוב תענוג ונחת דקדושה
ממנו ומכל יוצ"ח, מתוך בריות גופא ורעווא דליבא, ועל מי מנוחות ינהלנו,
ומשמחה זו יושפע שפע רב ושובע שמחות לכל ישראל עדי נוכח
לשמחת עולם על ראשינו בביאת משיח צדקנו בב"א

המברכים בקידה

חברי המערכת הקוראים רבנן ותלמידהון

**ואלו יעמדו על הברכה ידידנו הנכבדים הע"י
שגדבה ליבם לקחת חלק בהוצאות הגליון לזיכוי הרבים**

הרה"ג ר' אברהם יצחק ראטטנבערג שליט"א

**לרגל שמחת הולדת בתו
למזל טוב**

זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

הרב משה עמרם טובי שליט"א

**לרגל שמחת הולדת בנו
למזל טוב**

זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

הרה"ג ר' **פליטיאל קליין** שליט"א

**לרגל שמחת אירוסין בתו
בשעה טובה ומוצלחת**

זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

הרב **עזרא חיים פאנעט** שליט"א

**לזיכוי הרבים
לרגל זמן שמחתנו**

זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

הרב **שלום אליעזר מינקין** שליט"א

**לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הבה"ח ישראל אלימלך נ"ו ביוםא
דהילולא קדישא של הרה"ק מקאז'ניץ זי"ע – י"ד תשרי**

זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

א פריילעכן יו"ט און א גוט קוויטל!

בברכת מועדים לשמחה – והיית אך שמח
המערכת

להשתתפות בהוצאת הרב"ק בתרומות והנצחות

נא לפנות לפקס המערכת • או לפל': 058.32.94.976